

GAZETA LWOWSKA.

Z dodatkami kosztuje w prenumeracie: Bez poczty: kwartalnie 4 zł.; miesięcznie 1 zł. 40 centów. Z pocztą kwartalnie 5 zł. miesięcznie 1 zł. 75 centów waluty austr. — Insercyje w półkolonnie, drukiem garmont, 7 centów od wiersza. — Reklamacyje są wolne od opłaty pocztowej.

PRENUMERATA

na GAZETĘ LWOWSKĄ z DZIENNIKIEM URZĘDOWYM i PRYWATNYM wynosi od 1. kwietnia do ostatniego czerwca 1861.

dla miejscowych : : : : 4 zł. } waluty austr.
dla zamiejscowych z przesyłką pocztową : : : : 5 zł. }

Przesyłki (franco) odbiera Kantor Gazety Lwowskiej, ulica Niższa Ormiańska Nr. 347.

PRZEGLĄD.

Monarchya austryacka. — Hiszpania. — Anglia. — Francya. — Włochy. — Niemce. — Rosya i Królestwo Polskie. — Grecya. — Turcya. — Azya. — Doniesienia z ostatniej poczty. — Wiadomości handlowe. — Kronika.

Monarchya Austryacka.

Rzecz urzędowa.

Obwieszczenie.

Jego c. k. Apostolska Mość raczył przyzwolić najłaskawiej, ażeby dla przypadających rzymsko-katolickich i żydowskich świąt, które naznaczone do wyboru deputowanych na sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi razem z Krakowem w taki sposób zmienione zostały, by sejm krajowy mógł się zebrać dnia 15. kwietnia.

Na mocy upoważnienia, jakie otrzymałem w tej mierze od Jego Excelencyi ministra stanu, naznaczam niniejszem zamiast ogłoszonych obwieszczeniem z 9. b. m. dni wyborów

dzień 3. kwietnia 1861 do wyboru w gminach wiejskich;

dzień 4. kwietnia 1861 do wyboru w miastach jako też izb

handlowych i przemysłowych;

dzień 5. kwietnia 1861 do wyboru dla wielkich posiadłości

gruntowych.

Inne postanowienia powyższego obwieszczenia pozostają niezmiennie.

Z c. k. Prezydium Namiestnictwa.

Lwów, 20 marca 1861.

Karol Mosch,
c. k. wiceprezydent.

W gminach *Kołodziejówka* i *Dobrowlan* w obwodzie Stanisławowskim założono szkoły parafialne a mianowicie:

I. W *Kołodziejówce*, gdzie na uposażenie każdego nowoczesnego nauczyciela, który ma także pełnić kościelną funkcję dyaka, przeznaczona rzeczona gmina roczną kwotę 126 zł. 48 c. w. a., i 3 sągów kubicznych porąbanego drzewa; następnie dzierżawca dóbr *Berl Koppelman* przeznaczył jeden sąg kubiczny twardego drzewa i jeden korzec pszenicy, a dzierżawca propinacji *Ozyasz Paltiel* rocznie 2 zł. w. a. Następnie gr. k. proboszcz w *Kołodziejówce* *ix. Pankracy Szeparowicz* odstąpił na użytek każdego nowoczesnego nauczycielowi jedna część erekcyonalnego gruntu nr. 118-145 przez czas swego probostwa w *Kołodziejówce*. — Nakoniec właściciel dóbr *Ignacy Passakas* przeznaczył po wieczne czasy na uposażenie tej szkoły obligacyę pożyczki narodowej w kwocie 100 zł.

II. W *Dobrowlanach* obowiązała się gmina urządzić stosownie budynek szkolny, posprawić i dokupywać potrzebne porządki szkolne, przystawiać na opał szkoły 2 sągi kubiczne drew i porąbać, załatwiać posługę przy szkole i każdemu nowoczesnemu nauczycielowi płacić rocznie 77 zł. 35 c. w. a. tudzież zwyczajne emolumenta za pełnienie kościelnej funkcji dyaka.

Udowodnioną temi ofiarami troskliwość o rozszerzenie nauki między wiejskim ludem podaje galicyjskie c. k. Namiestnictwo z uznaniem do wiadomości powszechnej. Lwów, 18. lutego 1861.

Sprawy krajowe.

(Dokumenta w sprawie wychodźców węgierskich. — Doniesienia z Węgier.)

Wiedeń, 18. marca. Nie tylko w dzienniku *Times* lecz jak wiadomo i w senacie francuskim, gdzie rzecz tę wniósł książę *Napoleon*, była mowa o zobowiązaniach rządu austriackiego, przy-

jętych traktatem w *Willafranca* względem tak zwanych legionistów piemoncko-węgierskich po ich powrocie do państw austriackich. Utrzymywano tam, że rząd austriacki miał się zobowiązać uwolnić zupełnie rzeczonych legionistów od służby wojskowej. Ażeby całą tę sprawę z właściwego osądzić stanowiska ogłasza *Donau Ztg.* następującą korespondencyę w tym przedmiocie w czasie układów o pokój w *Zürich*; — na zapytanie hr. *Walewskiego*, ówczesnego ministra spraw zewnętrznych. Oto są trzy te dokumenta.

1. Pismo hr. *Rechberga* do pierwszego pełnomocnika austriackiego hr. *Colloredo*. Wiedeń, 24. sierpnia 1859.

Mości hrabio! Nie możemy sobie właściwej zdać sprawy jakich to żołnierzy węgierskich ma na myśli p. minister spraw wewnętrznych Francyi. Amnestya terazniejsza nie może oczywiście ściągać się do wychodźców z r. 1848, którzy wzięli udział w ostatniej wojnie i przeciw własnym może walczyli braciom. Słyszeliśmy wprawdzie, że wychodźcy tacy mieli utworzyć w czasie ostatniej wojny legion z jeńców wojennych węgierskich, lecz nie chcieliśmy temu dawać wiary, nie przypuszczając aby rząd francuski dozwalał w ten sposób łamać wszelkie prawo międzynarodowe. Jeżeli jednak wyjątkowo zdołano podejść baczność rządów francuskiego i sardyńskiego, jeżeli jeńcy wojenni uludzeni obietnicami emisaryszów dali się zaciągać do legii węgierskiej, to rząd austriacki nie chce nic o tem wiedzieć i nie wchodzi w to wcale co który żołnierz wzięty w niewolę porabiał w ciągu wojny. Jeżeli są jeszcze tacy w państwie sardyńskim lub francuskim, to niech rząd francuski wyda ich nam, jak innych jeńców wojennych, a my chętnie przyrzekamy, że nie będą do żadnego śledztwa pociągani ani karani, za zachowanie się swe w czasie swej niewoli. Cesarz nasz wspomniał monarcha sądzi, że tym sposobem najlepiej odpowie uczuciom ludzkości gabinetu francuskiego. W tym duchu racz Wasza Exc. odpowiedzieć p. *Bourquenay*.

2. Pismo pierwszego pełnomocnika francuskiego barona *Bourquenay* do hr. *Colloredo*. *Zürich* 29. sierpnia 1859.

Mości hrabio! Zapewnienie udzielone w depeszy hr. *Rechberga* z dnia 25. sierpnia b. r. względem przyszłego losu legionistów węgierskich, dowodzi że nieomieszkał Wasza Exc. zawiadomić rząd swój o moich usiłowaniach zapewnić im udział w lawie Najjaśniejszego Cesarza Austrii. Przyjm Wasza Exc. najserdeczniejsze za to dzięki. Czytam w pomienionej depeszy ustęp zaczynający się od słów: Jeżeli jednak wyjątkowo i t. d. Gdybyś panie hrabio raczył uzyskać u hr. *Rechberga* niejakie objaśnienie co do sposobu wykonania przyjętej zasady, pospieszyłbym niezwłocznie zawiadomić o tem rząd mój.

3. Pismo hr. *Colloredo* do barona *Bourquenay*. *Zürich*, 29. sierpnia 1859.

Mości baronie! Chcąc dać bliższe objaśnienie zapewnienia danego względem jeńców wojennych węgierskich, którzy w ciągu ostatniej wojny zaciągnęli się do legii piemoncko-węgierskiej udziałem W. Exc. następujący ustęp z pisanego do mnie poufnego listu hr. *Rechberga*: Proszę uwiadomić p. barona *Bourquenay*, że może być zupełnie spokojny co do losu tych jeńców, iż zostali już odesłani do domu wraz z innymi jeńcami wojennymi, których powrócił nam rząd francuski. Zapewnić im los lepszy, jak tym, którzy zostali wiernymi swym sztandarom, jest rozumie się nie podobieństwem.

— *Sürgöny* pisze:

Ważne konferencye, które tych dni odbywały się w Wiedniu, na które naród patrzy z tak natężonym oczekiwaniem, już się ukończyły, ale rezultat nie może być jeszcze wiadomy. Tymczasem dla powszechnego zaspokojenia donieść możemy, że szczęśliwy obrot naszej sprawy, będzie zależał od polityki naszego zbierającego się sejmu, a usposobienie spodziewać się każe, że niewątpliwie odpowie wymaganiom ważnej chwili i godności narodu.

Ag. Zig. ogłasza następujące doniesienie:

Iz sejm dalmatyński zwołany jest na 6. kwietnia b. r., a na nim stosownie do Najwyższego pisma odręcznego z 21. lutego b. r. przedewszystkiem obrani być mają deputowani, którzy z sejmem potrójnego królestwa zajmować się mają połączeniem Dalmacji z Krocacją i Sławonią, przeto Jego Excelencya Ban widział się spowodowanym przeznaczyć na otwarcie sejm zjednoczonego królestwa dzień 13. kwietnia b. r., przezco Dalmatyńcy zyskują dosyć czasu do wybrania swoich deputowanych, i wysłania ich na nasz sejm.

Dnia 13. kwietnia b. r. poprzedzi sejm uroczysty wjazd Bana.

Hiszpania.

(Rozprawy w Kortezach.)

Madryt, 12. marca. Kongres będzie jutro obradował nad poprawką, która pochwała postępowanie rządu w sprawie włoskiej. Tę propozycję popiera pan Sanchez Silva. Spodziewano się rozpraw ożywionych.

Anglia.

(Dokumenty w sprawie neapolitańskiej. — Flota do Syrii.)

Londyn, 15. marca. Z nowszych świeżo w parlamencie złożonych dokumentów, mało co ważniejszego przytaczają dzienniki. Są to depesze odnoszące się do ekspedycji Garibaldego na Sycylię, do zdobycia Palermo, wylądowanie na neapolitański ląd stały i do oblężenia Gaety. W nich znajdują się zażalenia dawniejszego rządu neapolitańskiego na zerwanie pokoju ze strony Anglii, iż angielscy żołnierze brali udział w walce z królewskimi, ale także i odpowiedź angielskiego rządu, że ten udział mniemany ograniczał się na tem, że kilku majtków liniowego okrętu „Renown“ na urlopie na stałym lądzie, pomagali Piemontanom uprowadzić zdobyte i zdemontowane działa.

— Donoszą z Malty pod dniem 1. b. m., że lord Dufferin, komisarz angielski w Syrii zażądał pomocy, i admiralicya wydała natychmiast rozkaz aby 5 okrętów liniowych udało się do Syrii. „Renown“ jest już na drodze do Bejrutu. Z posiłków francuskich tylko 312 luda płynęło podaj na Malte.

(Posiedzenie z d. 12. marca.)

Na posiedzeniu w izbie niższej wniósł p. Loke, aby przystąpić do wtórego odczytu bilu względem pomniejszenia stopy cenzus wyborczego w hrabstwach. P. August Smith wnosi, aby przejść do porządku dziennego. Izba traci według jego zdania za wiele czasu na rozbieganie teorii abstrakcyjnych. Szanowny członek w Birmingham-Bright winien temu, że kraj utrudzony jest ciągłymi agitacyami. Apostołując za pokojem otacza się on kłębami takiego dymu, że kaźden mimowolnie na myśl przychodzi, że nie ma ognia bez dymu. Pan Ducane popiera poprawkę Smitha i przytacza obojętność ludu jako dowód mówiący przeciw wnioskowi. W Birmingham, gdzie 300.000 mieszkańców, było na meetingu obecnych za ledwo 200. Lord Henley zarzucał, że bil nowy utworzyłby mnóstwo nowych wyborców po hrabstwach, lecz nie zmniejszył w niczem kosztów wyborczych. W Northamptonshire przystawa wyborców na miejsce głosowania w lutym r. 1858 i 1859 kosztowała 10.000 funtów szterlingów. P. Bristow nagał, że rząd sam nie bierze inicjatywy w tym przedmiocie, i ostrzega, aby nie wierzył obojętności mieszkańców, o której mowa. Chociaż nie przyszło jeszcze do wielkich meetingów, panuje w publiczności nieufność ku ministerstwu. P. Coningham obwinia stronnictwo liberalne o nieszczerłość. Po cóż proponować reformy, gdy się jest z góry pewnym, że będą odrzucone. On wstrzyma się od głosowania. P. Lewis, minister spraw wewnętrznych, nie chce głosować przeciw odczytowi bilu, chociaż jest tego przekonania, że wnioskodawca nie wybrał ku temu słownej pory. P. Osborne uskarżał się, że w całym parlamencie dwóch tylko członków szczerze myśli o reformie, mianowicie p. Bright i lord Russell. Nie widzi zresztą przyczyny, dla czego odkładać na później umiarkowane reformy? Lord John Russell oświadczył, że chociaż jest za wielką reformą w parlamencie, nie widzi powodu, dla czegooby nie miał i za tą acz cząstkową z całego serca głosować. Disraeli dowodzi, że rząd dawniejszy postępował konsekwentniej od dzisiejszego i oświadczył się przeciw bilowi, po pierwsze iż proponuje reformę cząstkową, powtórnie iż nie pochodzi od rządu. Wnioski tak wielkiej doniosłości powinny pochodzić od ministrów korony, powinny stanowić kwestyę gabinetową. Poprawkę Smitha przyjęto 248 głosami przeciw 220. Bil zatem odrzucony.

Sir Trelown proponuje wtóry odczyt bilu względem uwolnienia od przysięgi sądowej tych świadków, którzy nie mogą przysięgać, iż wzbrania ich wyznanie religijne z tem zastrzeżeniem, aby na nieprawdziwe zeznania takich świadków ustanowić tą samą karę co na krzywoprzysięstwo. P. Hardy wnosi, aby odroczyć odczyt na 6 miesięcy. Sir Lewis oświadczył, że bilu tego popierać nie będzie i nie może, iż tym sposobem byłaby przysięga zniesiona de facto. P. Crawford czyni wniosek, aby odroczyć rozprawę. Wniosek ten odrzucono wprawdzie 183 głosami przeciw 50, ale iż nadeszła godzina zamknięcia posiedzeń, tem samem musiano odroczyć i rozprawę.

Francya.

(Wiadomości bieżące. — Budżet na rok 1862.)

Paryż, 15. marca. W Paryżu obiega znowu pogłoska o bliskim rozwiązaniu ciała prawodawczego, a to, jak donoszą do

Independance Belge, ma nastąpić z wszelką pewnością. Złota głoszka, mówi dziennik belgijski, stoi w związku okólnik, w którym minister spraw wewnętrznych poleca prefektom donieść, jak w ten sposób zrobiła w departamentach debata nad adresem.

— Mowa, którą książę Napoleon miał w ciele prawodawczym jest ogłoszona w małym półurzędowym dzienniku *Moniteur des Communes*, i rozesłana do wszystkich Merów dla przyklepienia w ratuszach. — Tylko kilka gmin stanowiło wyjątek; w jednej z nich sam Mer zakazał przyklepać mowę.

— Ciało prawodawczemu przedłożono budżet na rok 1862 z którego Gazeta pruska następująco podaje szczegóły:

Wydatki: Budżet na zwyczajne wydatki wynosi 1,885.018.725 fr. Potraciwszy sumę 2,693.500 franków na fakultety, które w r. 1861 osoby tworzą budżet, i kwotę 13,113.366 franków na wydatki służby publicznej w trzech nowych departamentach Sabaudyi, górnej Sabaudyi i Alpów morskich, wynosi przecież budżet zwyczajnych wydatków na rok 1862 o 60.990.001 franków więcej niż w r. 1861. Jednak wciągnięto do tego także znaczne kwoty, które są w rubrykach dochodu i wydatków, i inne sumy, przeznaczone na przeprowadzenie uchwał ustawodawczych. Kredyty, potrzebne na służbę skonsolidowanego długu i funduszu amortyzacyjnego, przewyższają 6,736.728 franków. Służba departamentu wykazuje że dochody i wydatki powiększyły się o 2,396.000 franków. Dodatek do dotacyi, której państwo udzieliło legii honorowej, wynosi już od lat trzech 600.000 franków. Wybijanie monety brązowej wymaga na r. 1862 kredytu w kwocie 1,350.000 franków, który jednak nie zaciągnięto do budżetu na rok 1861. Jest to wszakże mniemany wydatek, iż wykazuje dochód 3.000.000 franków. Wydatek na zakupno prochu większy jest o 252.000 fr. Również oznaczono dodatek w kwocie 3,818.133 franków do sumy na zakupienie i fabrykację tyteniu. Na rozszerzenie sieci telegraficznej przeznaczono sumę 2,511.670 frank. i t. d. Te nadwyżki w wydatkach czynią razem 22,668.089 frank.; na uzupełnienie powyższych 60.990.001 fr. pozostaje jeszcze 38,321.852 fr., rozdzielonych pomiędzy ministerstwa w następujący sposób: Ministerjum stanu 1,473.400 fr., spraw zewnętrznych 452.100 fr., spraw wewnętrznych 323.980 fr., skarbu 1,302.734 fr., zarząd wojskowy i cywilny Algieryi 26.840.261 fr., marynarka i kolonie 4,389.627 fr., ministerstwo oświecenia i wyznań 725.500 fr., rolnictwa, handlu i robót publicznych 2,814.250 fr., razem 38,321.852 franków. W porównaniu najwięcej podniosły się wydatki ministerstwa wojny, jak to pokazuje utworzenie rezerwy, powiększenia stanu czynnego, reorganizacya artyleryi i pociągów i t. d. Oprócz tego proponuje rządy ciało prawodawczemu, zezwolić na kwotę dodatkową w sumie 12,530.000 frank. tytułem nadzwyczajnych wydatków na publiczne roboty.

Dochody: Oznaczone dochody na rok 1862 wynoszą 1,941,030.275 franków. Porównyując jednak z budżetem na rok 1861 potrzeba potrącić dochody w trzech aneksowanych prowincjach w kwocie 13,428.477 fr. i dochody od fakultetów w sumie 2,693.500 fr., tak że w porównaniu z r. 1861 pozostanie nadwyżka w dochodach w kwocie 84,132.628 franków.

Włochy.

(Obrady w parlamencie Włoch. — Powrót wojsk z Włoch południowych.)

Sardynia. Z posiedzeń izby drugiej w Turynie w dniach 11., 13. i 14. b. m. podajemy następujące co ważniejsze szczegóły. Na posiedzeniu d. 13. b. m., Zanoli, przewodniczący z starościzną lat oświadczył, że Włochy zdobędą sobie wkrótce w wieloletnim mieście stolicę, i że Papież postradawszy władzę świecką, potężniejszym i więcej samoistnym będzie niż potąd, dodał zarzem, że acz stary spodziewa się jeszcze dożyć, że parlament zasiądzie na kapitolu i poda rękę uciśnionym braciom w Wenecyi. Poczem krzesło prezydującego zajął Ratazzi i przemówił w podobnym duchu, unosił się w pochwałach dla księcia Napoleona i Garibaldego i ogłosił przyjęty w Berlińskiej izbie deputowanych wniosek Vinckego, jako wyraz życzeń całych Niemiec. Rzym i Wenecyę nazwał miastami najbardziej włoskimi i wezwał izbę, aby uchwały sweni zapewniła Włochom nie tylko niepodległość, lecz zarazem i znaczenie w rzędzie europejskich mocarstw, do jakiego są powołane. Cavour wniósł projekt do prawa przyznającego Wiktorowi Emauelowi godność króla Włoch, i prawa nowego wyboru majtków; tudzież projekt nowej organizacyi kraju, przyjęty z wielkimi oklaskami i uniesieniem. Farini odczytał odpowiedź na mowę tronową, którą przyjęto bez dyskusyi. Jest to parafraza mowy tronowej, jest w niej wzmianka dziękczynna o księciu Napoleonie i uchwale izby pruskiej. Na posiedzeniu dnia 14go rozprawy nad tytułem Króla włoskiego zagaił Brofferio, w których czynił wyrzuty Cavourowi, że wniósł ten projekt, czem odebrał izbie inicjatywę w tej sprawie. Cavour odrzekł, że rząd wziął inicjatywę w tem, tak jak i w oswohodzeniu Włoch. Czyn to jest bardzo śmiały. Włochy wprawdzie przyzwola jednomyślnie, lecz za granicą krok ten natrafi na trudności, co już dziś widać z niektórych rozpraw parlamentarnych. W końcu oświadczył hr. Cavour, że przedłoży wkrótce projekt względem intulacyi rozporządzeń królewskich. Izba uchwaliła jednogłośnie tak zwane ukonstytuowanie królestwa Włoch.

— Donoszą z Turynu, że większa część wojsk z Włoch południowych jest w pochodzie na północ, w stronę Padu i Mincionu. Miejsce ich zastępują na południu gwardye ruchome. W Neapolitańskim organizują także na nowo żandarmeryę. Massimo d'Azeglio

wydał broszurę pod tytułem: *Kwestye nagłace*, w której rozwija pomysł, aby Florencję uczynić na przyszłość stolicą Włoch, a Rzym pozostawić Papięzowi.

NIEMCO.

(Komisyja prawodawcza.)

Reforma procedury cywilnej jest w Prusach już od dawna powszechnym życzeniem. Taka jak potąd panuje procedura tamtejsza wymaga zupełnej reformy w jednomyślnym duchu prawa, a odpowiedniej dzisiejszemu stanowiaku nauki i praktyki. Ten sam stosunek zachodzi także w innych państwach niemieckich; wszędzie potrzebna jest reforma procedury cywilnej i karnej. Te wspólne potrzeby już wielokroć razy obudzały w rzezonych krajach życzenie jednostajnego niemieckiego prawodawstwa, a nawet pierwsza niemiecka konferencya prawnicza za tem się oświadczyła.

Cheąc życzeniu odpowiedzieć J. K. M. Król pruski odczytałszy raport ministryum stanu polecił utworzyć komisję, która przedsięwzięcie najprzód rewizję procedury pruskiej; na prezydującego tej komisji mianował Dra Bornemann drugiego prezesa wyższego trybunału.

Najwyższe rozporządzenie w tym względzie wydane jest następujące:

„Uwzględniając zdania wyrażone w raporcie ministryum stanu z 14. lutego b. r. dozwalam dla zbadania naszej procedury cywilnej i karnej, jako też dla zaprowadzenia, jeśli będzie można, jednostajnego niemieckiego prawodawstwa utworzyć komisję, którą ma powołać minister sprawiedliwości, a na jej prezydującego mianuję Dra Bornemanna drugiego prezesa wyższego trybunału.“

Rosya i Królestwo Polskie.

(Przeniesienie Terespolu. — Przegląd działań wojennych na Kaukazie. — Komisyja do rewizji systemu podatkowego.)

Warszawski dziennik rządowy ogłasza następujące obwieszczenie gubernskiego rządu w Lublinie:

Z powodu rozszerzenia okręgu twierdzy „Brześć litewski“ przeniesione być musi miasto Terespol na inne miejsce, a każdemu mieszkańcowi tego miasta zapewnia się przydzielenie gruntu w nowej osadzie jako wynagrodzenie za wyłączenie na rzecz twierdzy gruntu. Ale iż dla niedostatecznego zgłaszania się niektórych mieszkańców potąd nie rozdano wszystkich placów, tudzież ażeby się nikt nie mógł uniewinniać niewiadomością, i ażeby fiskus stosownem rozrządzeniem placami miał zapewnione dochody, uprasza rząd gubernski każdego, kto rości sobie prawo do przydzielenia jednego z placów w mieście Terespolu, ażeby zgłosił się do rządu gubernskiego w Lublinie, albo do miejscowego magistratu najdalej do ostatniego września b. r.; gdyż po upływie tego terminu gasną prawa niezgłaszających się przez zadawnienie, a fiskus dla zapewnienia czynszów i danin wypuści w drodze licytacyi nie rozdane grunta w dziedzielną dzierżawę.

— Dziennik *Kaukas* zawiera przegląd działań wojennych na Kubanie w roku 1860; wypadek tych działań jest następujący: 1) Ukończenie linii Adagumskiej, która najszczególniej przyczyniła się do podbicia Natubajców, odłączywszy ich od ludności, która jeszcze nie była zawojowana; 2) zbudowanie fortec Ihszka, Grygoryjewska, Dmytryjewska i Chamkety; dwie pierwsze okazały się w ostatnich działaniach jako miejsca składowe bardzo pożyteczne; 3) zaprowadzenie przesmyków przez całe terytoryum Szapsugów od twierdzy Grygoryjewska aż do fortecy Krymska na rozciągłości 74 wiorst. przezco nawet małym kolumnom podano sposobność posuwać się bez niebezpieczeństwa w tym kierunku, i 4) zupełne ustąpienie wszelkiej nieprzyjaznej ludności z całej równiny między rzekami Adagum i Ssup. Na całej tej przestrzeni, obejmującej więcej niż 2000 wiorst kwadratowych, nie ostał się ani jeden aul; zniszczono nie tylko pomieszkania Szapsugów, lecz także wszelkie ich zasoby. Po utraceniu nizin, na których znajdowały się pastwiska i większa połowa ornego pola, upadła zupełnie siła oporu Szapsugów; po wojennem działaniu od 14. do 26. grudnia przybyli do uczelników korpuśnych postowie od 2000 rodzin z oświadczeniem bezwarunkowego poddania się i z prośbą osiedlenia się znowu na wyznaczonych miejscach nizin.

— O czynnościach komisji do rewizji systemu podatkowego donoszą z Petersburga co następuje:

Przy tak obszernem zakresie działania komisji musiało opóźnić się rozwiązanie wielu kwestyi, iż potrzeba było sprawdzić i zbadać wiele dat i stosunków ściągających się do reorganizacyi rosyjskiego systemu podatkowego, tak istotnie różniącego się od wszystkich systemów podatkowych w całej Europie. Opóźnienie się to było widoczne szczególniej w samym początku prac komisji. Musiała się komisya przedewszystkiem zgodzić co do ogólnej zasady, rozdzielić między siebie czynności i pozbierać wszystkie materiały historyczne i statystyczne, ściągające się tak co do stanu rozmaitych gałęzi dochodów i danin w samem państwie rosyjskiem, jak i do główniejszych systemów podatkowania w niektórych państwach europejskich. Komisyja powzięła to przekonanie, że dla spieszniejszego toku sprawy najlepiej jest przyjąć system podziału czynności, i w zeszyły już roku podzieliła się w trzy sekcye.

Sekcya pierwsza zajmuje się rewizją podatków stałych i okładów, sekcya druga rewizją systemu celnego i danin nieokładowych, sekcya trzecia podatkami od cukru, soli i przedmiotów górniczych.

Członkowie komisji umyślnie na to wyznaczeni zajmują się zbraniem materiałów ściągających się do rozmaitych gałęzi podatkowych, i ukończono już wiele czynności przygotowawczych, prace swe rozpoczęła komisya w ciągu tej zimy rewizją złożonego już przed kilku laty w ministerstwie finansów projektu reformy podatku giełdowego. Przy rewizyi podatku zarobkowego wyrzekła komisya zdanie, że kwestya ta nie da się ostatecznie rozwiązać bez wprowadzenia istotnych reform w zasadniczem prawodawstwie rosyjskiem.

Głównym warunkiem aby uprościć system podatkowy, jest rozdział kwestyi fiskalnej czyli stanowej od kwestyi podatku zarobkowego. Komisyja jest tego przekonania, że póki kupiec według kategorii opłacanego podatku używa odrębnych przywilejów stanowych nie można rozwiązać ostatecznie kwestyi podatku handlowego. Zważywszy jednak, że reforma podobna stoi w związku z jednej strony z wielu kwestyami administracyjnymi, nie łatwo zatem da się na teraz skutecznie, z drugiej strony, że terażniejszy system giełdowy jest tak niedokładny, że niezbędnie reformy potrzebuje, obrała komisya drogę pośrednią. Postanowiła ułożyć nowy regulamin podatku zarobkowego, i przeprowadzić te zmiany, które w obecnej chwili przeprowadzić się już dadzą a będą stanowiły przejście do systemu agrarnego.

Pierwsza i druga sekcya obradowały wspólnie w tym przedmiocie i przyjęły następujące zasady w nowym projekcie. Zmniejszenie podatku patentowego, powiększenie podatku dodatkowego i nadanie mu cechy podatku dochodowego, — podział kupców w trzy główne grupy, mianowicie: hurtownicy, kupcy i kramarze. — Należący do dwóch pierwszych kategorii mogą za opłatą podatku dodatkowego otrzymać patent na prowadzenie handlu zagranicznego. — Mieszczanie mają prawo prowadzić handel kramarski po wsiach — wszystkie liwerunki będą obciążone podatkiem, a ci którzy płacą podatek zarobkowy, będą uwolnieni od opłaty pogłównego.

Grecya.

(Szkołki i szkoły.)

Grecya posiada obecnie 900 szkółek elementarnych, w których 50 000 dzieci pobiera bezpłatnie naukę. Wszystkie dzieci muszą uczeszczać do szkół. W wyższych szkołach liczba wynosi przeszło 6000 wliczywszy w to 500 do 600 akademików ateńskich. Szkoła kadetów i politechnika liczą przeszło 700 uczniów.

Założono szkołę marynarki, szkołę sztuk pięknych i przemysłową. Pomiędzy zakładami naukowymi dla płci żeńskiej pierwsze zajmuje miejsce „Arsakion“ w Atenach pod opieką samej Królowej. Przeznaczeniem jego jest kształcić nauczycielki dla szkół żeńskich wiejskich i dla greckich prowincyi Turcyi. — zarazem pobierają tam naukę córki majątniejszych Greków z wszystkich stron od Kairu do Jass i Taganrogu.

Od czasu ukonstytuowania Grecyi w samodzielne królestwo powiększyła się jej ludność o 40 na sto; przegląd stanu marynarki handlowej wykazuje trzy beczki na jednego mieszkańca. W stanach zjednoczonych Ameryki liczą tylko jedną beczkę na 4½ mieszkańca, w Anglii jedną na 6½ mieszkańca, a we Francyi również jedną tylko na 41 mieszkańca.

Turcya.

(Zatargi pograniczne z Czarnogórcami. — Doniesienia z Syrii. — Wiadomości bieżące.)

Belgrad, 9go marca. Do *Wanderera* piszą z Belgradu: Z Nissy donoszą, że banda Albanów wyruszyła na łupy chrześcijańskich wiosek i dlatego wyprawiły władze tureckie na odparcie 60 jeźdźców. Pod Kustendil przyszło do utarczki, w której poległo dwóch Albanów a 45 było rannych; zaś z Turków poległ jeden a 4 — 5 było rannych. Turcy przynieśli do Nissy na tyłkach odcięte głowy poległych Albanów. Z Ruski miasta w południowej Serbii donoszą, w jaki sposób chrześcijanie z tamtej strony w Starej Serbii bywają zmuszeni do przewożenia amunicyi do Mostaru i przeciw Montenegrynom. Jeżeli potrzeba 300 koni, żądają zwykle 500, z których słabsze odsyłają za opłatą 30—50 piastrow. Tureckie wsie Podasklad, Rzanika i Karadzin-Breg poddały się Montenegrom, którzy ustanowili tam swoich urzędników. — Spalono wsie Wrbeica, Lipnica i Audrowice, a jak słycać także Spuz i Padgoryce. Czarnogórcy Uskokowie siedm bitew stoczyli z Turkami i wszędzie ich pokonali.

— Z Bejrutu donoszą pod dniem 28go lutego, że Druzowie z Ledyi uderzyli na wieś chrześcijańską, zabili czworo ludzi i uprowadzili 50 owiec. Natychmiast rozpoczęto śledztwo.

— Komisyja wojskowa ma się udać z Konstantynopola do Bosnii, i zrobić przegląd wojsk na granicy czarnogórskiej.

A z y a.

(Głód w Indyach.)

Jak straszny głód panuje teraz w Indyach angielskich, nadeszły teraz doniesienia z Bombaju z 12. lutego. *Bombay Gazette* mówi: „Wielki głód panuje w kraju. Straszne doniesienia nadechdzą z prowincyi północno-zachodnich, w których 400 do 500 osób codzień ginie z głodu. Przytem plaga ta nie ogranicza się na samej rozległej przestrzeni między Luknowem i Lahorą; nawet swojskie państwo Trawankor w Dekkanie (Indyach południowych) doznaje niedostatku z powodu ostatniej posuchy, z której zupełny nie-

urodzaj wyniknął. Według gazety wychodzącej w Kochin sprzedają matki w Trawankorze swe dzieci za niewolników po 6 penców, ażeby za te pieniądze kupić dla siebie przynajmniej na jeden dzień chleba. Ze strony angielskiego rządu i publiczności łożą wszystko, co tylko można, ażeby ulżyć temu niedostatkowi. W samym Bombaju zebrano już 70.000 do 80.000 rupiów.

Doniesienia z ostatniej poczty.

Kraków, 18. marca. *Gazeta wiedeńska* pisze: Jak donosi *Czas z Warszawy* z 17go b. m., założyła pewna liczba obywateli u księcia Gorczakowa protest przeciw wyrażeniu reskryptu cesarskiego: „kilku ludzi“, powołując się na niezliczone podpisy petycji. Książę odpowiedział, że nie przyjmie więcej żadnych petycji, i że zbieranie podpisów będzie uważać za rokosz i działać jak żołnierz.

Delegacja obywateli zrobiła Księżciu Namiestnikowi przedstawienie, że nowe oznaki namiętnego wzburzenia wymagają, by przyrzeczone reformy jak najspieszniej ogłoszone i przeprowadzone zostały.

Tryest, 18. marca. Nowa rada miejska postanowiła na dzisiejszem pierwszym posiedzeniu swoim, upraszać rząd o dozwolenie jawności posiedzeń.

Zagrabie, 15. marca. Dzisiejsza *Gazeta zagrebska* donosi od granicy bośnińskiej z 14. b. m. W całej Bosnii jak również w Krajinie powołano jak najspieszniej Baszybozuków sygnałami alarmowymi. Jeneralne gubernatorstwo w Sarajewie wydało potrzebne rozkazy tak względem uzbrojenia i zaopatrzenia tego zaciągu, jako też co do środków transportowych. Słychać, że wojska tureckie poniosły klęskę pod Gackiem, a wiadomość tę zdają się potwierdzać powyższe rozporządzenia.

W Montenegro i Hercegowinie upatrują wpływ obcy. Rajowie w Bosnii są spokojni i na teraz nie będą brać udziału w powstaniu.

Kaimakam Bihaczu wyjechał nagle, nie wiadomo dokąd. Zapewne obawiał się rozruchu, zagrażającego jego osobie.

Paryż, 18. marca. Z Konstantynopola donoszą: Łabanow odstępuje od nieustannej konferencji, jeśli Porta przedłoży projekta reformy. Porta odpowiedziała, że uczyni to, ale dopiero po ich ogłoszeniu.

Neapol, 17. marca. Paropływ „Ercolo“, który przed dziesięciu dniami odplynął z Palermu do Neapolu, zniknął bez śladu.

Turyń, 18. marca. *Opinione* zapewnia, że Civitella del Tronto poddała się.

Itzehoe, 18. marca. Raport wydziału o wnioskach rządowych kończy temi słowy: Zgromadzenie oświadcza, że niemożne zgodzić się na powszechną konstytucję zapowiedzianą przy otwarciu zgromadzenia stanów, że projekt ustawy względem prowizoryum musi być odrzucony, i że potrzeba zalecić prezydium, ażeby wnioski rządowe i odpowiedź zgromadzenia stanów podało do wiadomości zgromadzenia związkowego.

Madryt, 15. marca. Rząd portugalski oświadczył kortexom, że postanowił zabronić wszelkie zgromadzenia ludu, gdyż przekonał się, że ostatnie zgromadzenie przybrało charakter nieprawny. Opozycja oświadczyła natychmiast, że zawiesza wszelkie dążności nieprzyjazne i będzie wspierać rząd w utrzymaniu porządku.

Wiadomości handlowe.

Lwów, 20. marca. Na targ przedwczorajszy przypędzono 47 wołów, mianowicie z Lanian 30 sztuk a z Lesienic 17 sztuk. Wszystkie woły sprzedano na potrzeb miasta i placono za sztukę, mogącą ważyć 315 £ mięsa i 36 łoju, 66 zł. 50c.; wół zaś szacowany na 325 £ mięsa i 40 £ łoju, kosztował 75 zł.

Przyjechali do Lwowa

Dnia 20. marca

Hotel rosyjski: PP. Zygm. hr. Dzieduszycki, z Medowy. — Zawada Stan., z Turki. — Paygerl Adam i Józef, z Sidorowa.
Hotel Langa: Michał hr. Orłowski, z Podwoleczysk.
Hotel angielski: Szczepański Tad., z Czajk wiec. — Wiktor Tadeusz z Świrza. — Torosiewicz Mich., z Pełtwy.
Do domu nr. 40 1/2: Włodz. hr. Dzieduszycki, z P. turzyc.

Wyjechali z Lwowa.

Dnia 20. marca.

PP. Władysław hr. Humnicki, do Korpociec. — Chrzanowski Piotr, do Stryja. — Zadurowicz Grzeg., do Stanisławowa. — Krzysztofowicz Kajetan do Zaluca. — Hilar Treitter, do Łoniego. — Zulauf Jul., c. k. przełoż. pow. z Szerca. — Szaszkiewicz Grzeg., c. k. radca minist., do Br. czan. — Korzeniewski, c. k. kapit., do Krakowa.

T E A T R.

Dziś w teatrze niemieckim na dochód artystki p. Klary Meyer po raz pierwszy: „**Die Tochter der Grille**“, komedia w 5 aktach.

Jutro na scenie polskiej ostatnie przedstawienie przed Świątami: „**Nowy Mizantrop i druciarz**“, po raz pierwszy komedia w 1 akcie z francuskiego przerobiona przez Apollona Korzeniowskiego, i „**Autorka**“, dramat w 4 aktach Józefa Korzeniowskiego.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 19. marca 1861.

Pora	Barometr w mierze parys. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum	Stan po wietrze wilgotnego	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
7. god. zrana	321 96	— 0.2	89.3	południowy sil.	jasno
2. god. po poł.	320 18	+ 6.0	80.4	zachodni	pochmurno
10. god. wiecz.	320 79	+ 1.2	86.1	zachodni	„

Kurs lwowski.

Dnia 20. marca

	gotówka		towarem	
	zł.	c.	zł.	c.
Dukat holenderski	6	88	6	96
Dukat cesarski	6	90	6	98
Półimperyal zł. rosyjski	11	90	12	8
Rubel srebrny rosyjski	2	28	2	32
Talar pruski	2	18	2	22
Polski kurant i pięciozłotówka	—	—	—	—
Galic. listy zastawne w. a. za 100 zł.	82	—	83	—
„ „ „ m. k. za 100 złr.	85	—	87	—
Akeye gal. kol. żelaz. Karola Ludwika	155	50	157	50
Galic. obligacje indemnizacyjne	62	—	63	—
5% Pożyczka narodowa	75	60	76	60

Telegrafowany kurs wiedeński papierów i weksli.

Dnia 20. marca.

Z pożyczki narod. po 5% za 100 złr. 76 40. Metaliki po 5% za 100 zł 64 80; po 4 1/2% za 100 zł. —; po 4% za 100 zł. —. Obligacje indemnizacyjne: Niższej Austrii po 5% za 100 zł. —; Węgier —; Galicji —; Bukowiny —; Akeye Banku narodowego sztuka 720. —; instytutu kredytowego dla handlu i przemysłu 162 60; niższo-austr. towarystwa eskomptowego —.

Listy zastawne. Galic. instyt. kred. po 4% za 100 zł. —.

Wexlowy. Srebro za 100 zł. połudn. niemieck. waluty —.

Lipsk za 100 talarów —. Londyn za 10 funtów szterl. 147. —. Medyolan za 100 zł. waluty austriack. —. Paryż za 100 fr. —.

Kurs złota. Dukaty ces. mennicze 6.98, dukaty ces. pełnej wagi —. korony —, półkorony —. Srebro 146.75.

KRONIKA.

(Nowo odkryty planet.) C. k. obserwatorium astronomiczne ogłasza pod d. 15. marca:

Po odkryciu 63. asteroida dnia 10. lutego przez pana de Gasparis w Neapolu, nastąpiły szybko po sobie d. 4. i 9. marca dwa nowe odkrycia tego rodzaju w Marsylii. Bawiący w tamtejszem obserwatorium astronomicznem pan Tempel odkrył 65. z kolei planetę między Marsem a Jowiszem. W Więdnii obserwowano nowego planetę: średni czas wiedeński d. 14. marca 10. godz. 19. minuta 32 sekunda.

(Rysunki i plany pałacu wystawy w Londynie) na rok przysły będą wkrótce w dostatecznej ukończone ilości i rozesłane za granicę. Pałac z roku 1851 obejmował przestrzeń 23 morgów angielskich, zaś nowy zajmie przestrzeń 26 akrów, a miejsce wystawy wynosić będzie 1,140.000 stóp, zatem 500.000 więcej niż dawniej, nie licząc w to pobocznych skrzydeł, na wystawę machin i sprzętów rolniczych. Zamiast 160, największa wysokość nowego pałacu wynosić będzie 269 stóp, a podczas gdy dawna budowa miała 1800 stóp długości a 400 szerokości, będzie nowy pałac 1200 stóp długi a 700 szeroki. Za powiększeniem rozmiaru poszły i większe koszty. Na budowę dawniejszego pałacu wypadło 50.000 funtów szt., zaś teraz przeznaczono 300.000 ft. szt., je-

dnak przedsiębiorcy budowy zobowiązali się wystawić pałac za 200.000, a 100.000 zażądać jedynie wtedy, jeżeli ryczałtowy dochód przewyższy sumę 500.000 ft. szterlingów. Główna część zabudowania będzie murowana, i już w tym względzie wielka różnica od dawniejszego pałacu wystawy; ale oprócz tego korzystać będą z nabytych już doświadczeń, mianowicie co do oświetlenia, przewietrzania i dachu, co wszystko wprzódy dawało słusne powody do skarg i żądań. Odstąpiono zupełnie od dawnej jednostajności frontu z r. 1851, a piękno architektoniczne zaokrąglenia całości tworzyć będą dwie kopuły na 250 stóp wysokie, średnicy u poziomiu na 160 stóp. Średnica u poziomiu kopuły na kościele św. Pawła w Londynie wynosi tylko 108, a na kościele św. Piotra z Rzymie 139 stóp. Cały plan aż do najdrobniejszych szczegółów wypracował inżynier kapitan Towke. Fundusz gwarancyjny wynosi przeszło 300.000 funtów szterlingów. Dnia 1go maja roku następującego ma Królowa otworzyć wystawę a zamknąć d. 15. października, właśnie jak w roku 1851, z tym wyjątkiem, że wtedy towarzystwa kolei żelaznych mogły jedynie 40.000 podróźnych przywozić i odwozić z Londynu, podczas gdy dzisiaj w stanie dziennie odwiedzić przeszło 140.000 gości.